

Ovidius lezen: voor iedereen net even anders

Een onderzoek naar het effect van differentiëren op de leesvaardigheid en motivatie van leerlingen in de bovenbouw

Opdrachten

De werkbladen hieronder kunnen gebruikt worden om leerlingen gerichte steun en oefening te geven bij het vertalen van het verhaal over Daedalus en Icarus door Ovidius. De werkbladen horen bij drie opeenvolgende tekstpassages.

Bij *Metamorphoses* VIII, 183 – 200 is het werkblad er in drie versies:

- Versie 1: Oefenen in lineair lezen en gebruik te maken van verwachtingspatronen.
- Versie 2: oefenen in het analyseren van de grammatica
- Versie 3: oefenen in het bewaken van het eigen leesproces en het analyseren van de grammatica

Bij *Metamorphoses* VIII, 200 – 216 is het werkblad er in drie versies:

- Versie 1: Oefenen met inferenties
- Versie 2: Oefenen met vocabularium en grammatica

Bij *Metamorphoses* VIII 217-226 is het werkblad er in drie versies:

- Versie 1: Oefenen in lineair lezen en gebruik te maken van verwachtingspatronen.
- Versie 2: Oefenen in lineair lezen, gebruik maken van verwachtingspatronen en inferenties maken.
- Versie 3: oefenen in het analyseren van de grammatica

Ovidius *Metamorphoses* VIII, 183 – 200

Versie 1: Oefenen in lineair lezen en gebruik te maken van verwachtingspatronen

Daedalus en Icarus – *Metamorphoses* VIII.183 - 200

Opdracht: Lees onderstaande Latijnse tekst lineair (dat wil zeggen: van links naar rechts) en probeer veel gebruik te maken van verwachtingspatronen. Alleen als je de tekst op die manier niet begrijpt ga je ontledend en analyserend te werk. Regelmatig zal je gevraagd worden een voorspelling te doen over hoe de tekst nu verder zal gaan. Schrijf die voorspelling op en vertaal dan pas verder. Deze voorspelling kan je helpen om het vervolg te begrijpen.

Opdracht 1 t/m 4 horen bij r. 183-185.

Opdracht 1: De uitgever heeft onderstaand fragment de volgende titel gegeven: ‘Daedalus maakt vleugels’. Wat verwacht je, op grond van de Nederlandse inleiding en de titel, dat in onderstaande Latijnse tekst beschreven zal staan?

Opdracht 2: Lees de aantekeningen door. Eén van de woorden die in de aantekeningen gegeven is, is ‘perosus’, hatend. Wie of wat denk je dat Daedalus zal haten?

Opdracht 3: In r. 183 staat ‘longum’, dit is een bijvoeglijk naamwoord. Wat verwacht je daarbij in de zin? Kun je dit ook vinden in de zin?

Opdracht 4: Vertaal nu regel 183 (Daedalus) t/m regel 185 (*pelago*) op het tekstblad.

Opdracht 5 – 8 horen bij r. 185-187.

Opdracht 5: Lees r. 185 t/m 187 van links naar rechts. Je komt woorden tegen als ‘terras’ (‘terra’ = aarde), ‘undas’ (‘unda’ is golf) en ‘caelum’ (‘caelum’ = hemel). Op grond van wat je tot nu toe in het Nederlands en in het Latijn hebt gelezen, wat denk je dat Daedalus hier over ‘terras’, ‘undas’ en ‘caelum’ zal zeggen?

Opdracht 6: In r. 185 staat ‘licet’ (hoewel). Wat verwacht je verderop in de zin, als de zin begint met ‘licet’?

Opdracht 7: Vertaal nu regel 185 (*terras*) t/m regel 187 (*Minos*).

Opdracht 8: Bij opdracht 5 had je een voorspelling gedaan over wat Daedalus zou gaan zeggen. Klopte die voorspelling? Waarom wel of waarom niet?

Opdracht 9-10 horen bij r. 188 – 189.

Opdracht 9: In r. 188 staat ‘*ignotas*’, dit is een bijvoeglijk naamwoord. Wat verwacht je daarbij in de zin? Kun je dit ook vinden?

Opdracht 10: Vertaal nu regel 188 (*dixit*) t/m 189 *novat*.

Opdracht 11 – 12 horen bij r. 189-190.

Opdracht 11: De volgende zin begint met ‘*nam*’ (want). Op grond van wat je hiervoor hebt gelezen, wat denk je dat hieronder zal worden uitgelegd?

Opdracht 12: Vertaal nu regel 189 (*nam*) t/m *putes* (r. 191).

Opdracht 13-15 horen bij r. 191-192.

Opdracht 13: De volgende zin begint met ‘*sic*’ (zo). Als je de zin van links naar rechts leest kom je ook de woorden ‘*fistula rustica*’ (herdersfluit, zie ook de aantekeningen) tegen. Wat verwacht je dat Ovidius hier over een herdersfluit zag zeggen?

Opdracht 14: ‘*disparibus*’ in een bijvoeglijk naamwoord. Wat verwacht je daarbij in de zin? Kun je dit ook vinden?

Opdracht 15: Vertaal nu r. 191 (*sic*) t/m 192 (*avenis*). Klopte je bij opdracht 13 opgestelde voorspelling?

Opdracht 16-18 horen bij r. 193-195.

Opdracht 16: In regel 189 hebben we gelezen ‘*nam ponit in ordine pennas...*’ De volgende zin begint met ‘*tum*’ (dan). Lees de zin van links naar rechts. Wat denk je dat Daedalus nu gaat doen?

Opdracht 17: In r. 195 staat ‘*ut*’. Waar ga je nu naar op zoek?

Opdracht 18: Vertaal nu r. 193 (*tum*) t/m r. 195 (*aves*). Klopte je voorspelling (bij opdracht 16)?

Opdracht 19 – 20 horen bij r. 195-200.

Opdracht 19: In de volgende zin lezen we voor het eerst over Icarus, de zoon van Daedalus. Lees de zin van links naar rechts en oriënteer je op de woorden. Wat denk je dat Icarus, bij het zien van het werk van zijn vader, zal doen?

Opdracht 20: Bij ‘*ignarus*’ staat in de aantekeningen ‘+ A.c.I’. Waar ga je dus nu naar op zoek? Kun je dit vinden?

Opdracht 21: Vertaal nu r. 195 (*puer*) t/m r. 200 (*opus*). Klopt de voorspelling die je bij opdracht 19 deed?

Versie 2: oefenen in het analyseren van de grammatica

Daedalus en Icarus – Metamorphoses VIII, 183 - 200

Om een nauwkeurig tekstbegrip te hebben is het belangrijk niet alleen een idee te hebben van de **inhoud** van de tekst, maar ook dat je jouw idee kunt controleren door **grammaticaal te analyseren**. Hier gaan we in onderstaande opdrachten aan werken.

Niet alle opdrachten zijn verplicht. Of een opdracht verplicht is staat aangegeven bij de opdrachten zelf.

Opdracht 1 - 6 gaan over r. 183-185.

Opdracht 1: Omcirkel op je tekstblad van r. 183-185 de persoonsvorm. Schrijf een exacte vertaling erbij. Let goed op persoon en tijd.

Opdracht 2: Wat is het **onderwerp** bij de bij opdracht 1 omcirkelde persoonsvorm? Zet 'ow' bij het woord / de woorden dat / die volgens jou het onderwerp is.

Opdracht 3: Wat verwacht je bij deze **persoonsvorm**? Verwacht je bijv. een lijd.vw., meew.vw., naamwoordelijk deel van het gezegde, A.c.I.-constructie etc.?

Opdracht 4: Bij het onderwerp horen twee **bijvoeglijke bepalingen**. Onderstreep beiden met dezelfde kleur als het onderwerp (of geef op een andere manier aan dat deze bepalingen bij het onderwerp horen).

Opdracht 5: Naast bijvoeglijke bepalingen kan een zin ook **bijwoordelijke bepalingen** bevatten. Deze kunnen bijvoorbeeld gevormd worden door een bijwoord. Staat / staan en zo'n / zulke bijwoord(en) in deze zin? Geef aan op je tekstblad.

Opdracht 6: Vertaal nu regel 183 (Daedalus) t/m regel 185 (*pelago*). Maak hierbij gebruik van de antwoorden bij de opdrachten 1 t/m 5. De vertaling kun je onder de tekst schrijven.

LET OP : Opdracht 7 -10 horen bij r. 185 (*terras*) – 186 (*patet*). **Opdracht 7 - 10 zijn niet verplicht.** Je mag deze zin ook vertalen zonder de opdrachten erbij te maken.

Opdracht 7: Omcirkel in deze zin de persoonsvormen. Hoe hangen deze persoonsvormen met elkaar samen, zijn ze bijvoorbeeld verbonden door een voegwoord, leestekens etc.?

Opdracht 8: Wat is het **onderwerp** bij elk van de persoonsvormen die je hebt gevonden? Let op: in het Latijn heeft lang niet elke zin een eigen onderwerp, omdat die vaak al in de persoonsvorm besloten zit. Zet boven het / de woord(en) die volgens jou onderwerp zijn 'ow'. Kijk ook goed in je aantekeningen!

Opdracht 9: Vertaal nu de **persoonsvormen**, schrijf de vertaling op het tekstblad. Welke **zinsdelen** verwacht je bij deze persoonsvorm (lijd.vw., meew.vw., naamw.deel van het gezegde)? Zoek elk zinsdeel en schrijf de **afkorting** boven het woord.

Opdracht 10: Vertaal nu de zin. Maak gebruik van de antwoorden bij opdracht 7 t/m 10.

Opdracht 11 hoort bij 'ibimus illac'.

Opdracht 11: Wat is de **tijd** en de **persoon** van de persoonsvorm 'ibimus'? Vertaal exact.

Opdracht 12 –15 horen bij r. 187 (omnia t/m Minos).

Opdracht 12: Omcirkel de **persoonsvormen** en **vertaal** nauwkeurig. Hoe hangen deze persoonsvormen met elkaar samen, zijn ze bijvoorbeeld verbonden door een voegwoord, leestekens etc.?

Opdracht 13: Wat is het **onderwerp** bij elk van de persoonsvormen die je hebt gevonden? Let op: in het Latijn heeft lang niet elke zin een eigen onderwerp, omdat die vaak al in de persoonsvorm besloten zit. Zet boven het / de woord(en) die volgens jou onderwerp zijn 'ow'.

Opdracht 14: Welke **zinsdelen** verwacht je bij deze persoonsvormen (lijd.vw., meew.vw., naamw.deel van het gezegde)? Zoek elk zinsdeel en schrijf de **afkorting** boven het woord.

Opdracht 15: Vertaal nu 'Omnia...Minos'. Maak gebruik van de antwoorden op opdracht 12 t/m 14.

Opdracht 16-18 horen bij r. 188 (dixit) – 189 (novat).

Opdracht 16: Omcirkel in deze zin de **persoonsvormen** en schrijf de **vertaling** erbij. Hoe hangen deze persoonsvormen met elkaar samen, zijn ze bijvoorbeeld verbonden door een voegwoord, leestekens etc.?

Opdracht 17: 'ignotas' is een bijvoeglijk naamwoord. Waarmee **congrueert** dit woord? Verbind d.m.v. een pijl (op je tekstblad).

Opdracht 18: Vertaal nu *Dixit* t/m *novat*.

Let op: Opdracht 19 – 21 horen bij r. 189 (nam) – 191 (putes). Opdracht 19-21 zijn niet verplicht. Je mag deze zin ook vertalen zonder de opdrachten erbij te maken.

Opdracht 19: Van bovenstaande zin staat een groot gedeelte al vertaald in je hulpboek. We concentreren ons dus nu op het gedeelte 'Nam.....coeptas'. **Omcirkel en vertaal** de persoonsvorm. **Wat verwacht je bij deze persoonsvorm?** (lijd.vw., meew.vw., naamw.deel van het gezegde) Zoek elk zinsdeel en schrijf de **afkorting** boven het woord.

Opdracht 20: 'coeptas' komt van *coepi*. Wat voor een vorm van het werkwoord is dit? Determineer de vorm. Met welk woord congrueert 'coeptas'?

Opdracht 21: Vertaal nu 'nam t/m *putes*'.

Opdracht 22-25 horen bij sic – r. 192 (avenis).

Opdracht 22: Omcirkel op je tekstblad de persoonsvorm. Schrijf een exacte vertaling erbij. Let goed op persoon en tijd.

Opdracht 23: Wat is het **onderwerp**? Let goed op je aantekeningen! Zet 'ow' bij het onderwerp.

Opdracht 24: ‘*disparibus*’ is een bijvoeglijk naamwoord. Waar congrueert dit mee? Verbind d.m.v. een pijl.

Opdracht 25: Vertaal nu ‘*sic t/m avensis*’. Maak gebruik van je antwoorden bij opdracht 22 t/m 24.

Opdracht 26 – 33 horen bij r. 193 – 195 (aves).

Opdracht 26: Zet in de zin na ieder leesteken (bijv. komma’s) een verticale streep.

Opdracht 27: Bepaal nu van ieder stukje zin de **persoonsvorm**, **omcirkel** die en **vertaal** die. Let op modus (conj. / ind.)!

Opdracht 28: Wat is de **naamval** van *lino*? En van *ceris*? Hoe zou je deze woorden dus kunnen vertalen? Schrijf weer op het tekstblad.

Opdracht 29: ‘*compositas*’: komt van *componere* = samenstellen. Welke **vorm** van het werkwoord is *compositas*? Hoe zou je dit dus kunnen **vertalen**?

Opdracht 30: Waar **congrueert** ‘*parvo*’ mee? Hoe zou je deze woorden kunnen vertalen (let op de naamval!)?

Opdracht 31: Wat voor een bijzin verwacht je na ‘*ut*’?

Opdracht 32: Waar congrueert ‘*veras*’ mee? Verbind d.m.v. een pijl.

Opdracht 33: Vertaal nu ‘*tum*’ – ‘*aves*’.

Opdracht 34-41 horen bij r. 195 (puer) – 200 (opus).

Opdracht 34: Zet in de zin na ieder leesteken (bijv. komma’s) een verticale streep.

Opdracht 35: **Omcirkel op je tekstblad** de persoonsvormen. Schrijf een **exacte vertaling** erbij. Let goed op persoon en tijd.

Opdracht 36: Wat is het **onderwerp** bij deze persoonsvormen? Zet boven het / de woord(en) die volgens jou onderwerp zijn ‘ow’.

Opdracht 37: Wat verwacht je bij deze **persoonsvormen**? Verwacht je bijv. een lijd.vw., meew.vw., naamwoordelijk deel van het gezegde, A.c.I-constructie etc.?

Opdracht 38: Na ‘*ignarus*’ volgt een A.c.I. Wat is de A, wat is de I?

Opdracht 39: ‘*pollice*’: welke naamval? Hoe zou je dit kunnen vertalen?

Opdracht 40: Met welk zelfstandig naamwoord congrueert ‘*mirabile*’?

Opdracht 41: Vertaal nu de zin.

Versie 3: oefenen in het bewaken van het eigen leesproces en het analyseren van de grammatica

Daedalus en Icarus – Metamorphoses VIII, 183 - 200

*Om een nauwkeurig tekstbegrip te hebben is het belangrijk niet alleen een idee te hebben van de inhoud van de tekst, maar ook dat je jouw idee kunt controleren door **grammaticaal te analyseren**. Hier gaan we in onderstaande opdrachten aan werken.*

*Daarnaast moet je als je vertaalt in de gaten houden of je de tekst wel goed begrepen hebt. Bij sommige opdrachten wordt een vertaling gegeven van de Latijnse tekst, maar **met fouten** erin. **Probeer die fouten te ontdekken**. Probeer later wanneer je zelf teksten vertaalt, je eigen vertaling op dezelfde manier **kritisch** te bekijken.*

Niet alle opdrachten zijn verplicht. Of een opdracht verplicht is staat aangegeven bij de opdrachten zelf.

Opdracht 1 - 7 gaan over r. 183-185.

Opdracht 1: **Omcirkel op je tekstblad** van r. 183-185 de persoonsvorm. Schrijf een exacte vertaling erbij. Let goed op persoon en tijd.

Opdracht 2: Wat is het **onderwerp** bij de bij opdracht 1 omcirkelde persoonsvorm? Zet 'ow' bij het woord / de woorden dat / die volgens jou het onderwerp is.

Opdracht 3: Wat verwacht je bij deze **persoonsvorm**? Verwacht je bijv. een lijd.vw., meew.vw., naamwoordelijk deel van het gezegde, A.c.I.-constructie etc.?

Opdracht 4: Bij het onderwerp horen twee **bijvoeglijke bepalingen**. Onderstreep beiden met dezelfde kleur als het onderwerp (of geef op een andere manier aan dat deze bepalingen bij het onderwerp horen).

Opdracht 5: Naast bijvoeglijke bepalingen kan een zin ook **bijwoordelijke bepalingen** bevatten. Deze kunnen bijvoorbeeld gevormd worden door een bijwoord. Staat / staan en zo'n / zulke bijwoord(en) in deze zin? Geef aan op je tekstblad.

Opdracht 6: Een leerling vertaalt bovenstaande zin als volgt: 'Daedalus intussen, met haat tegen Kreta en de lange ballingschap vervuld, grijpt liefde voor zijn geboorteplaats en was afgesloten door de zee'. Welk Latijns tekstelement (= één of meerdere woorden) heeft deze leerling niet goed vertaald? Motiveer je antwoord. Hoe zou jij dit tekstelement vertalen?

Opdracht 7: Vertaal nu regel 183 (Daedalus) t/m regel 185 (*pelago*). Maak hierbij gebruik van de antwoorden bij de opdrachten 1 t/m 5. De vertaling kun je onder de tekst schrijven.

*LET OP : Opdracht 8 -11 horen bij r. 185 (terras) – 186 (patet). **Opdracht 8-11 zijn niet verplicht. Je mag deze zin ook vertalen zonder de opdrachten erbij te maken.***

Opdracht 8: Omcirkel in deze zin de persoonsvormen. Hoe hangen deze persoonsvormen met elkaar samen, zijn ze bijvoorbeeld verbonden door een voegwoord, leestekens etc.?

Opdracht 9: Wat is het **onderwerp** bij elk van de persoonsvormen die je hebt gevonden? Let op: in het Latijn heeft lang niet elke zin een eigen onderwerp, omdat die vaak al in de persoonsvorm besloten zit. Zet boven het / de woord(en) die volgens jou onderwerp zijn 'ow'. Kijk ook goed in je aantekeningen!

Opdracht 10: Vertaal nu de **persoonsvormen**, schrijf de vertaling op het tekstblad. Welke **zinsdelen** verwacht je bij deze persoonsvorm (lijd.vw., meew.vw., naamw.deel van het gezegde)? Zoek elk zinsdeel en schrijf de **afkorting** boven het woord.

Opdracht 11: Vertaal nu de zin. Maak gebruik van de antwoorden bij opdracht 7 t/m 10.

Opdracht 12: Een leerling vertaalt bovenstaande zin als volgt: ' 'Ook al verspert hij', zei hij, 'de landen en de zee, toch stelt hij de hemel tenminste open''. Klopt deze vertaling? Licht je antwoord toe.

*LET OP: Opdracht 13 hoort bij 'ibimus illac'. **Opdracht 13 is niet verplicht. Je mag deze zin ook vertalen zonder de opdrachten erbij te maken.***

Opdracht 13: Wat is de **tijd** en de **persoon** van de persoonsvorm 'ibimus'? Vertaal exact.

Opdracht 14 –17 horen bij r. 187 (omnia t/m Minos).

Opdracht 14: Omcirkel de **persoonsvormen** en **vertaal** nauwkeurig. Hoe hangen deze persoonsvormen met elkaar samen, zijn ze bijvoorbeeld verbonden door een voegwoord, leestekens etc.?

Opdracht 15: Wat is het **onderwerp** bij elk van de persoonsvormen die je hebt gevonden? Let op: in het Latijn heeft lang niet elke zin een eigen onderwerp, omdat die vaak al in de persoonsvorm besloten zit. Zet boven het / de woord(en) die volgens jou onderwerp zijn 'ow'.

Opdracht 16: Welke **zinsdelen** verwacht je bij deze persoonsvormen (lijd.vw., meew.vw., naamw.deel van het gezegde)? Zoek elk zinsdeel en schrijf de **afkorting** boven het woord.

Opdracht 17: Vertaal nu 'Omnia...Minos'. Maak gebruik van de antwoorden op opdracht 12 t/m 14.

Opdracht 18-21 horen bij r. 188 (dixit) – 189 (novat).

Opdracht 18: Omcirkel in deze zin de **persoonsvormen** en schrijf de **vertaling** erbij. Hoe hangen deze persoonsvormen met elkaar samen, zijn ze bijvoorbeeld verbonden door een voegwoord, leestekens etc.?

Opdracht 19: ‘*ignotas*’ is een bijvoeglijk naamwoord. Waarmee **congrueert** dit woord? Verbind d.m.v. een pijl (op je tekstblad).

Opdracht 20: Een leerling vertaalt het begin van bovenstaande zin als volgt: ‘Hij heeft gesproken en de onbekende richt zijn aandacht op kunsten.....’ Vind jij deze vertaling correct? Motiveer je antwoord.

Opdracht 21: Vertaal nu *Dixit* t/m *novat*.

Let op: Opdracht 22-24 horen bij r. 189 (nam) – 191 (putes). Opdracht 22-24 zijn niet verplicht. Je mag deze zin ook vertalen zonder de opdrachten erbij te maken.

Opdracht 22: Van bovenstaande zin staat een groot gedeelte al vertaald in je hulpboek. We concentreren ons dus nu op het gedeelte ‘*Nam.....coeptas*’. **Omcirkel en vertaal** de persoonsvorm. **Wat verwacht je bij deze persoonsvorm?** (lijd.vw., meew.vw., naamw.deel van het gezegde) Zoek elk zinsdeel en schrijf de **afkorting** boven het woord.

Opdracht 23: ‘*coeptas*’ komt van *coepi*. Wat voor een vorm van het werkwoord is dit? Determineer de vorm. Met welk woord congrueert ‘*coeptas*’?

Opdracht 24: Vertaal nu ‘*nam* t/m *putes*’.

Opdracht 25-29 horen bij sic – r. 192 (avenis).

Opdracht 25: **Omcirkel op je tekstblad** de persoonsvorm. Schrijf een exacte vertaling erbij. Let goed op persoon en tijd.

Opdracht 26: Wat is het **onderwerp**? Let goed op je aantekeningen! Zet ‘ow’ bij het onderwerp.

Opdracht 27: ‘*disparibus*’ is een bijvoeglijk naamwoord. Waar congrueert dit mee? Verbind d.m.v. een pijl.

Opdracht 28: Een leerling vertaalt bovenstaande zin als volgt: ‘Zo werd soms een ongelijke boerenrietfluit langer door stengels’. Welke twee fouten maakt deze leerling?

Opdracht 29: Vertaal nu ‘*sic* t/m *avenis*’. Maak gebruik van je antwoorden bij opdracht 22 t/m 24.

Opdracht 30 – 37 horen bij r. 193 – 195 (aves).

Opdracht 30: Zet in de zin na ieder leesteken (bijv. komma’s) een verticale streep.

Opdracht 31: Bepaal nu van ieder stukje zin de **persoonsvorm**, **omcirkel** die en **vertaal** die. Let op modus (conj. / ind.)!

Opdracht 32: Wat is de **naamval** van *lino*? En van *ceris*? Hoe zou je deze woorden dus kunnen vertalen? Schrijf weer op het tekstblad.

Opdracht 33: ‘*compositas*’: komt van *componere* = samenstellen. Welke **vorm** van het werkwoord is *compositas*? Hoe zou je dit dus kunnen **vertalen**?

Opdracht 34: Waar **congrueert** ‘*parvo*’ mee? Hoe zou je deze woorden kunnen vertalen (let op de naamval!)?

Opdracht 35: Wat voor een bijzin verwacht je na ‘*ut*’?

Opdracht 36: Waar congrueert ‘*veras*’ mee? Verbind d.m.v. een pijl.

Opdracht 37: Vertaal nu ‘*tum*’ – ‘*aves*’.

Opdracht 38-45 horen bij r. 195 (puer) – 200 (opus).

Opdracht 38: Zet in de zin na ieder leesteken (bijv. komma’s) een verticale streep.

Opdracht 39: **Omcirkel op je tekstblad** de persoonsvormen. Schrijf een **exacte vertaling** erbij. Let goed op persoon en tijd.

Opdracht 40: Wat is het **onderwerp** bij deze persoonsvormen? Zet boven het / de woord(en) die volgens jou onderwerp zijn ‘ow’.

Opdracht 41: Wat verwacht je bij deze **persoonsvormen**? Verwacht je bijv. een lijd.vw., meew.vw., naamwoordelijk deel van het gezegde, A.c.I.-constructie etc.?

Opdracht 42: Na ‘*ignarus*’ volgt een A.c.I. Wat is de A, wat is de I?

Opdracht 43: ‘*pollice*’: welke naamval? Hoe zou je dit kunnen vertalen?

Opdracht 44: Met welk zelfstandig naamwoord congrueert ‘*mirabile*’?

Opdracht 45: Vertaal nu de zin.

Daedalus en Icarus, Metamorphoses VIII, 200 – 216

Versie 1: Oefenen met inferenties

Daedalus en Icarus, Metamorphoses VIII, 200 – 216

Bij het lezen van een tekst is het van belang inferenties te maken: dat wil zeggen dat je je ervan bewust moet zijn dat bepaalde dingen in het Latijn onuitgedrukt blijven, die moet je 'erbij denken'. Vaak is wat je moet 'bijdenken' al eens vermeld in een voorafgaande zin. Verder is het belangrijk om de tekst niet als allemaal losse zinnen te zien, maar als een geheel. Als je ziet wat het verband is tussen zinnen, heb je de tekst 'door'.

Daarnaast moet je om een tekst te begrijpen kennis hebben van vocabularium en grammatica.

Opdracht 1: r. 200: *coepto*: wat is de inhoud van deze *coeptum*?

Opdracht 2: r. 202: *mota*: hoe komt het dat de *aura* 'mota' is?

Opdracht 3: r. 201-202: *ipse opifex*: wie is dit?

Opdracht 4: r. 203: *curras*: welke modus, persoon, tijd, actief/passief? Motiveer je antwoord en geef ook de andere personen van deze specifieke tijd en modus (geef dus 'de rest' van het rijtje).

Opdracht 5: r. 206: *te*. Wie is dit?

Opdracht 6: r. 206: *utrumque*: wat wordt hiermee bedoeld?

Opdracht 7: r. 208: *me duce carpe viam*. Hoe verhoudt dit gedeelte van de zin zich ten opzichte van de zin voor de puntkomma? (bijv.: dit gedeelte is een verklaring, geeft meer details, vormt een tegenstelling etc.) Motiveer je antwoord.

Opdracht 8: r. 208: Wat is de inhoud van deze *praecepta*?

Opdracht 9: r. 209: *tradit*: Als je dit werkwoord opzoekt in een woordenboek vind je vele betekenissen. Welke betekenis past hier in de context en waarom?

Opdracht 10: r. 209: *tradit*. Is dit een praesens of perfectum? Licht je antwoord toe en geef indien het een praesens is de perfectumvorm en als het een perfectum is de praesensvorm.

Opdracht 11: r. 209: *ignotas*: kan dit bijv.nw., **als je alleen maar op de betekenis let van de woorden *umeris* en *alas* en de context**, bij allebei de zelfstandig naamwoorden horen? Waarom wel / niet?

Opdracht 12: r. 209: *ignotas*. Congrueert dit bijv.nw. met *umeris* of met *alas*. Benoem zowel *umeris* als *alas* en licht je antwoord toe.

Opdracht 13: r. 210: wat wordt er bedoeld met 1) *opus* en 2) *monitus*? Waar staat dit in het Latijn?

Opdracht 14: r. 213: *comiti*. In het woordenboek vind je verscheidene betekenissen voor dit woord (begeleider, metgezel, opvoeder, bediende). Kies een betekenis die volgens jou hier in de context past. Motiveer je antwoord.

Opdracht 15: r. 215: *hortatur*: wat is er ‘bijzonder’ aan dit werkwoord? Wat betekent dit voor hoe je het woord moet vertalen?

NIET VERPLICHT: Opdracht 16: r. 216: *ipse*: wie is dit?

Opdracht 17: Iemand vraagt jou een samenvatting te geven van tekst a + b. Welke elementen van het verhaal zou je in deze samenvatting opnemen, met andere woorden: wat is de belangrijkste informatie in dit gedeelte van het verhaal? Motiveer je antwoord.

Andere opdrachten:

Let op: je hoeft niet én opdracht 18 én opdracht 19 te maken. Je mag ook één van de twee kiezen!

Opdracht 18: Pas het bijvoeglijk naamwoord aan, opdat het congrueert met het zelfstandig naamwoord. Als er volgens jou meerdere mogelijkheden zijn, geef die dan ook.

1. *puellae (fortis)*

2. *feminarum (anxius)*

3. *regis (impius)*

4. *templa (ingens)*

5. *matribus (fortis)*

Opdracht 19: Geef aan welke vorm **niet** bij dit aanwijzend voornaamwoord kan horen, en **waarom**.
Let op: de reden ‘het congrueert niet’ is niet voldoende, leg dan ook uit waarom niet!

haec *mater – templa – dominus – femina* _____

huius *belli – regis – dominis – puellae* _____

isti *domino – templo – puellae – nomine* _____

illis *nominis – dominis – rosis – templis* _____

illorum *dominorum – regum – matrum – templorum* _____

Opdracht 20: *Accusativus cum infinitivo*. Vertaal onderstaande zinnen. Let goed op het aanpassen van de tijd in de A.c.I.!

1. *Domini cognoscunt puellam puerum amavisse.*

2. *Serva gaudebat vos venisse.*

3. *Sperabamus servos cenam parare.*

4. *Gaudeo te templum ornavisse.*

5. *Femina narravit servum non iam laborare posse.*

Versie 2: Oefenen met vocabularium en grammatica

Daedalus en Icarus, Metamorphoses VIII, 200 – 216

Opdracht 1: r. 200: Waarom staat er *ultima* en niet *ultimum* of *ultimus*? Motiveer je antwoord.

Opdracht 2: r. 203: *curras*: welke modus, persoon, tijd, actief/passief? Motiveer je antwoord en geef ook de andere personen van deze specifieke tijd en modus (geef dus ‘de rest’ van het rijtje).

Opdracht 3: r. 205: *adurat*: dit is een praesens, actief. Hoe ziet het 1) **imperfectum** van dit werkwoord eruit (modus en persoon blijven gelijk)? Het 2) **perfectum**? Het 3) **plusquamperfectum**?

Opdracht 4: r. 209: *tradit*: Als je dit werkwoord opzoekt in een woordenboek vind je vele betekenissen. Welke betekenis past hier in de context en waarom?

Opdracht 5: r. 209: *tradit*. Is dit een praesens of perfectum? Licht je antwoord toe en geef indien het een praesens is de perfectumvorm en als het een perfectum is de praesensvorm.

Opdracht 6: r. 209: *ignotas*: kan dit bijv.nw., **als je alleen maar op de betekenis let van de woorden *umeris* en *alas* en de context**, bij allebei de zelfstandig naamwoorden horen? Waarom wel / niet?

Opdracht 7: r. 209: *ignotas*. Congrueert dit bijv.nw. met *umeris* of met *alas*. Benoem zowel *umeris* als *alas* en licht je antwoord toe.

Opdracht 8: r. 213: *comiti*. In het woordenboek vind je verscheidene betekenissen voor dit woord (begeleider, metgezel, opvoeder, bediende). Kies een betekenis die volgens jou hier in de context past. Motiveer je antwoord.

Opdracht 9: r. 215: *hortatur*: wat is er ‘bijzonder’ aan dit werkwoord? Wat betekent dit voor hoe je het woord moet vertalen?

Ovidius, Metamorphoses VIII 217-226

Versie 1: Oefenen in lineair lezen en gebruik maken van verwachtingspatronen

Metamorphoses VIII 217-226

Onderstaande opdrachten horen bij r. 217-220 (Hos – deos).

Opdracht 1: Lees de eerste zin (*hos – deos*) van links naar rechts. Je komt woorden tegen als ‘*pastor*’, ‘*arator*’ en als werkwoorden ‘*vidit*’, ‘*obstipuit*’, ‘*credidit*’ en tot slot ‘*deos esse*’. Wat verwacht je, op grond van deze woorden en op grond van het feit dat dit gedeelte van de tekst ‘de vlucht’ heet, dat er qua inhoud in deze zin zal staan?

Opdracht 2: *tremula* (r. 216) is een bijv.nw. Wat verwacht je hier nog bij? Kun je dit ook vinden in de zin?

Onderstaande opdrachten horen bij r. 217 – 225 (Et – iter).

Opdracht 3: Lees de volgende zin (*Et – iter*) van links naar rechts. Aan het begin zie je de namen van een aantal eilanden. Wat verwacht je dat er over deze eilanden gezegd zal worden?

Opdracht 4: ‘*fecunda*’ (r. 222) = vruchtbaar. Welke informatie verwacht je inhoudelijk nog meer bij dit woord? Staat dit er ook?

Opdracht 5: ‘*audaci*’ (r.223): *audaci* is een bijv.nw. Wat verwacht je hier nog meer bij? Staat dit er ook?

Opdracht 6: ‘*deseruit*’ (r. 224): perf. van *desero* = verlaten. Wie verlaat wie denk je hier?

Opdracht 7: ‘*tractus*’ (r. 224): = ppp. van *trahere*. Wat verwacht je (zowel qua inhoud als qua naamval) nog meer bij dit ppp aan te treffen?

Opdracht 8: *'cum puer audaci coepit gaudere volatu deseruitque ducem caelique cupidine tractus altius egit iter'*: wat verwacht je dat er hierna zal gebeuren?

Versie 2: Oefenen in lineair lezen, gebruik maken van verwachtingspatronen en inferenties maken

Opdrachten bij Metamorphoses VIII 217-226

Onderstaande opdrachten horen bij r. 217-220 (Hos – deos).

Opdracht 1: Lees de eerste zin (*hos – deos*) van links naar rechts. Je komt woorden tegen als ‘*pastor*’, ‘*arator*’ en als werkwoorden ‘*vidit*’, ‘*obstipuit*’, ‘*credidit*’ en tot slot ‘*deos esse*’. Wat verwacht je, op grond van deze woorden en op grond van het feit dat dit gedeelte van de tekst ‘de vlucht’ heet, dat er qua inhoud in deze zin zal staan?

Opdracht 2: *tremula* (r. 216) is een bijv. nw. Wat verwacht je hier nog bij? Kun je dit ook vinden in de zin?

Opdracht 3: Wie zijn het onderwerp bij ‘*possent*’ (r. 219)?

Opdracht 4: ‘*quique aethera carpere possent*’ (r. 219). Hoe verhoudt dit tekstgedeelte ten opzichte van wat er hierna in de zin staat (‘*credidit esse deos*’). Bijv.: tegenstelling, verklaring, opsomming, voorbeeld, afzwakking etc. Motiveer je antwoord!

Onderstaande opdrachten horen bij r. 217 – 225 (Et – iter).

Opdracht 5: Lees de volgende zin (*Et – iter*) van links naar rechts. Aan het begin zie je de namen van een aantal eilanden. Wat verwacht je dat er over deze eilanden gezegd zal worden?

Opdracht 6: ‘*fecunda*’ (r. 222) = vruchtbaar. Welke informatie verwacht je inhoudelijk nog meer bij dit woord? Staat dit er ook?

Opdracht 7: ‘*audaci*’ (r.223): *audaci* is een bijv.nw. Wat verwacht je hier nog meer bij? Staat dit er ook?

Opdracht 8: ‘deseruit’ (r. 224): pf. van *desero* = verlaten. Wie verlaat wie denk je hier?

Opdracht 9: ‘tractus’ (r. 224): = ppp. van *trahere*. Wat verwacht je (zowel qua inhoud als qua naamval) nog meer bij dit ppp aan te treffen?

Opdracht 10: ‘puer’ (r. 223): wie is dit?

Opdracht 11: ‘ducem’ (r. 224): wie is dit?

Opdracht 12: ‘cum puer audaci coepit gaudere volatu deseruitque ducem caelique cupidine tractus altius egit iter’: wat verwacht je dat er hierna zal gebeuren?

Onderstaande opdrachten horen bij r. 225 – 226 (rapidi – ceras).

Opdracht 13: waarom wordt over ‘ceras’ (r. 226) gezegd ‘*pennarum vincula*’? Betrek in je antwoord wat je in tekst a hebt gelezen.

Opdracht 14: iemand vraagt jou in één zin te vertellen wat er in tekst c staat. Wat zou je vertellen? Wat zou je weglaten? En waarom?

Versie 3: oefenen in het analyseren van de grammatica

Opdrachten bij Metamorphoses VIII 217-226

Onderstaande opdrachten horen bij r. 217-220 (Hos – deos).

Opdracht 1: Zet in de zin na ieder leesteken (bijv. komma's) of verbindingswoorden (bijv. *et of -que*) een verticale streep.

Opdracht 2: Bepaal nu van ieder gedeelte de persoonsvorm. Omcirkel de pv en schrijf een vertaling van de pv erbij.

Opdracht 3: wat zijn de onderwerpen bij de omcirkelde persoonsvormen? Schrijf ow bij de woorden die volgens jou onderwerp zijn en verbind ze met een pijl met de persoonsvorm waar ze bij horen. Kijk ook goed in je aantekeningen! Let op: in het Latijn heeft lang niet elke zin een eigen onderwerp, omdat die vaak al in de persoonsvorm besloten zit.

Opdracht 4: '*tremula dum captat harundine pisces*': wat is het lijdend voorwerp? Schrijf hier lv. bij.

Opdracht 5: Wat voor soort constructie volgt na '*credidit*'? Hoe pak je het vertalen van deze constructie aan?

Onderstaande opdrachten horen bij r. 217 – 225 (Et – iter).

Opdracht 6: we bekijken eerst '*Et iam Iunonia laeva parte Samos, dextra Lebinthos erat fecundaque melle Calymne*'. Wat is de persoonsvorm? Geef aan op je tekstblad.

Opdracht 7: wat is / zijn de onderwerpen bij deze persoonsvorm? Geef aan op je tekstblad. Kijk ook goed in je aantekeningen!

Opdracht 8: we bekijken nu: '*fuertant Delosque Parosque relictas*'. Wat is de persoonsvorm? En wat is het onderwerp?

Opdracht 9: We bekijken nu '*cum puer audaci coepit gaudere volatu deseruitque ducem caelique cupidine tractus altius egit iter*': wat zijn de persoonsvormen in deze zin? Hoe zijn de persoonsvormen met elkaar verbonden?

Opdracht 10: wat is het onderwerp bij al deze persoonsvormen?

Opdracht 11: wat is het lijd.vw. bij '*deseruit*'?

Opdracht 12: ‘*tractus*’: wat voor een vorm van het werkwoord is dit? Welke naamval verwacht je hier nog bij?

Onderstaande opdrachten horen bij r. 225 – 226 (rapidi – ceras).

Opdracht 13: wat is de persoonsvorm?

Opdracht 14: wat is het onderwerp? Let heel erg goed op de naamvallen!

Opdracht 15: wat is het *volledige* lijd.vw?